

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่งไทยเป็นมคอ
สอบ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔

208

พุทธเจดีย์ที่สร้างขึ้นในคันธารวราฐ ครั้งพระเจ้ามิลินท์นั้น ก็เอาแบบอย่างไปจาก
มัชฌิมประเทศ แต่พวกโยนกเป็นชาวต่างประเทศไม่เคยถือข้อห้ามการทำรูปเคารพ ชำคคิ
ศาสนาเดิมของพวกโยนกก็เลื่อมใสในการสร้างเทวรูปสำหรับสักการบูชาด้วย เพราะเหตุนี้
พวกโยนกไม่ชอบแบบของชาวอินเดียที่ทำรูปสิ่งอื่นสมมติแทน พระพุทธรูป จึงคิดทำ
พระพุทธรูปขึ้นในเครื่องประดับเจดีย์สถาน พระพุทธรูปจึงมีขึ้นในคันธารวราฐเป็นปฐม ความ
ที่กล่าวนี้มีหลักฐาน ด้วยพระพุทธรูปชิ้นเก่าที่สุดซึ่งตรวจพบในอินเดียพบในคันธารวราฐ และ
เป็นแบบอย่างช่างโยนกทำทั้งนั้น แต่เมื่อพิจารณาคุณลักษณะพระพุทธรูปคันธารวราฐที่พวก
โยนกทำ เห็นได้ว่ามิใช่เป็นแต่ความกึกข่างเซลยศักดิ์หรือทำแต่เอาเอาใจพวกโยนก การที่
สร้างพระพุทธรูปขึ้นที่แรก น่าจะเป็นพระราชดำริของพระเจ้าแผ่นดินและให้นักปราชญ์ราช-
บัณฑิตกับพวกนายช่างประชุมปรึกษาหารือกันว่า ควรจะทำอย่างไร และพวกที่ปรึกษากันนั้น
ก็คงรู้สึกว่าเป็นการยากมิใช่น้อย ด้วยการทำพระพุทธรูป มีข้อสำคัญบังคับอยู่ ๒ อย่าง คือ
อย่าง ๑ จะต้องคิดให้แปลกกว่ารูปภาพคนอื่น ๆ ใครเห็นให้รู้ได้ทันทีว่าเป็นรูปพระพุทธเจ้า
กับอีกอย่าง ๑ จะต้องให้งามชบงามใจคนทั้งหลายที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ก็ในขณะ
เมื่อคิดแบบพระพุทธรูปนั้น พระพุทธเจ้าเสด็จกับขันธพินิทวานแล้วหลายร้อยปี รูปพรรณ
สัณฐานของพระองค์จะเป็นอย่างไร ก็ไม่มีตัวผู้เคยเห็น มีแต่คำบอกเล่ากล่าวสืบกันมาว่า
เป็นเช่นนั้น ๆ เช่นว่า มีลักษณะอย่างมหาบุรุษในคัมภีร์มหาปุริสลักษณะของพราหมณ์
ซึ่งแต่งไว้แต่ก่อนพุทธกาลเป็นต้น ช่างผู้คิดทำพระพุทธรูปได้อาศัยคำบอกเล่าเช่นว่าอย่างหนึ่ง

กับอาศัยความรู้เรื่องพุทธประวัติ เช่นว่า พระองค์เป็นกษัตริย์ชาวมัชฌิมประเทศ
เสด็จออกทรงผนวชเป็นสมณะเป็นคณอย่างหนึ่ง กับอาศัยแบบอย่างอันปรากฏอยู่ในจารึก-
ประเพณีของชาวมัชฌิมประเทศดังเช่นกิริยาที่นั้งขัดสมาธิและครองผ้ากาสาवพัศตร์เหมือน
เช่นพระภิกษุซึ่งยังมีอยู่ในสมัยนั้นเป็นต้น อีกอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นก็อาศัยแต่คตินิยมว่า
ถึงงามในกระบวนช่างของโยนกเป็นหลักความคิดที่ทำพระพุทธรูปขึ้น โดยรู้ยู่ว่า
ไม่เหมือนพระองค์พระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น ที่สามารถให้คนทั้งหลายนิยมยอมรับถือว่า
เป็นรูปพระพุทธเจ้าได้ ต้องนับว่าเป็นความคิดฉลาดแท้ที่แท้เลย.

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่างแต่งไทยเป็นมกร

210

พ.ศ. ๒๕๒๔

ยานี หิ พุทธเจติยานี กนุรารรฎเจ มลินุทธชชสมเย กทานิ,
 ทานี สพุพานเว มชฺฉิมปฺปเทศ กคพุทฺธเจติยานํ ปฏฺิมากมฺมทฺนุคฺคิยาว กทานิ
 อเหตุํ ๖ ยสฺมา ปน ปุชฺเณวคฺคฺชนํ สกฺการปฺุชฺนกรณเ อาณคฺคิ ชฺมพุทฺธิปโต
 วิเทศเกหิ โยนกรฎฺจวาตีหิ สมฺภาวคฺคิพุทฺธา นาโหสิ, เทสยจ โยนกรฎฺจวาตีหิ
 เทวรูปานํ สกฺการปฺุชฺนกรณเ นียโม ปุริมสฺสาสนคฺคิยา สมฺภาวนํโวย, ทสฺมา
 โยนกรฎฺจวาตี ยถา ชฺมพุทฺธิปวาตีหิ ยสฺส กสฺสจ พุทฺธปาทวสฺสชาติรูปุสฺส
 พุทฺธรูปปฏฺิรูปกฺกุสฺส สกฺการปฺุชฺนกรณเ นียโม โหติ, เหวมนิจฺจมานา
 พุทฺธรูปานิ เจติยฺจานานํ อลงฺการกฺุทานิ กาคํ มนสิกริสฺ ๖ เหวํ พุทฺธรูป
 สพุทฺธปฺุจฺมเวย กนุรารรฎเจ ปาตุโรหิ ๖ ยญฺเจตฺถ วุคฺคํ, ทเมวํ สฺปาเทสฺกุคฺ
 อโหสิ ยถา หิ อคฺคิวยปฺุราณกานิ พุทฺธรูปานิ ชฺมพุทฺธิเป ปวิจฺฉินฺคฺวา
 ทิฏฺฐจานิ, ทถเว กนุรารรฎเจเวว ทิฏฺฐจานิ อเหตุํ สพุพานิ จ โยนกรฎฺจวาตีหิ
 วทฺฐกฺคินํ ปฏฺิมากมฺมทฺนุคฺคิฏฺฐานํคิ ๖ เทสฺมฺปน โยนกรฎฺจวาตีหิ กทานํ กนุรารรฎเจ
 พุทฺธรูปานํ สกฺขณานิ มนสิกโรทา เหวํ ทฎฺฐพฺุทฺ น หิ อีมาเนว ยสฺส
 วา ทสฺส วา วทฺฐกฺคิโน จินฺุตนมฺคฺเตน โยนกรฎฺจวาตีหิ วา รุจฺฉิยา
 กทานิ, อาโท กคพุทฺธรูปํ ชฺคฺคิเยน มหาราเชน ราชปฺุณฺุทิตเ เจว
 มหาวทฺฐกฺคิ จ กถํ กาคพุทฺฐนฺุทิต เหวมาทินา นเยน สมฺมณฺุคฺคิํ สโมธาเปณฺุเทน
 โยนิสฺสอมนสิกาเรณ กคมกฺวิสฺส มญฺเวย, เท จ อิทเมว อนปฺุปกเณยาเสณ
 กาคพุทฺฐนฺุทิต สยฺฉิโน อภวิสฺสํสฺ มญฺเวยคิ ๖ พุทฺธรูปกรณเ หิ เทว
 กรณฺิยานิ มนสิกาคพุทฺธาเนว ยญฺจ พุทฺธรูปํ กถํ, ทเมวํ อญฺญรูปฺุเทหิ
 วิสฺสิตํ กาคพุทฺฐํ, ยํ โย โภจิ ปุคฺคโล ปสฺสิตฺฐาว อิทเมว พุทฺธสฺส

ฐปนฺติ สยฺขานาทิสฺเสว, ยญฺจ พุทฺธรูปํ กตฺ, ทเมว อภिरูปํ กาทพุทฺ
 โทติ พุทฺธสาสนิกานญฺจ มนาปนฺติ ฯ ยทา ทิ อาโท พุทฺธรูปสฺส
 ปฏิมากมฺมทฺนฺติ จินฺตিকা, ททา สมฺมาสมฺพุทฺโธ อเนกสทฺสวฺจจฺรณมฺจฺเยน
 ปรีณิพุทฺโธ ฯ กิทิสานิ จ พุทฺธสฺส รูปฺลทฺษณานิ อทิจฺจปฺพุทฺธานิ อเหตุํ ฯ
 ยมฺปนเนทฺถ ปรมฺปราย วุทฺถํ, ทเมว พุทฺธสฺส กิร รูปฺลทฺษณานิ พุทฺธรูปฺปาท-
 กาลโต ปฺพุเพ วจฺเฑ พุราหฺมณฺณํ มหาปฺริสทฺลทฺษณณฺเด วุทฺธานิ มหา-
 ปฺริสทฺลทฺษณานิ วิย อเหตุณฺติ เอวมาทินา นเยน ปาตุรโหสิ ฯ วทฺฐกึ
 ทิ พุทฺธรูปฺปานิ กาคฺคฺมิจฺจมานา ยถาวุทฺถปฺปรมฺปรกถญฺเจว ยํ พุทฺโธ กิร
 มชฺฐิมปฺปเทเส ชฺคฺติโย ชาตียา อการสฺมา อนคาริยํ ปฺพุทฺชโทติ เอวมาทินา
 นเยน วุทฺถาย พุทฺธปฺปวชฺคฺติถาย ชานฺนํ, ทญฺจ ยา สมาจารทฺนฺติ เย
 ภิกฺขุ ทสฺมี สมเย อคฺคิ, เทสํ วิย ปฺลลฺงฺเกน นิสฺสทฺนํ กาสาววทฺถปฺริทฺทหนญฺจาทิ
 เอวมาทินา นเยน มชฺฐิมปฺปเทสวาสนํ นียเม ปากฺกฺวิญฺญา, ทญฺจ ทโต
 จุทฺถวีปํ โยนกาวทฺฐกึปฏิมากมฺเมสฺส สฺนฺทฺรียณฺติ สมฺภาวิทฺปฏิมากมฺมทฺนฺติ ปฺเรจาริกํ
 มนสิกโรนุทฺตา อิมานเว พุทฺเธน อสทิสานีติ เอวํ สมฺปชาเนน พุทฺธรูปฺปานิ
 อกฺสุ ฯ ทํ โช ปเนตํ กุสฺสฺเสว, ยํ ทานิ พุทฺธรูปฺปานิ โยนกาวทฺฐกึทิ
 สกฺกา พุทฺธปฺริสาหิ อิมานเว พุทฺธสฺส ปฏฺฐิรฺปทฺกฺทานีติ สมฺภาเวตฺ ๖